

STEFAN ZWEIG Avusturyalı romancı, oyun ve biyografi yazarı. 28 Kasım 1881'de Viyana'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İyi bir eğitim gördü, çeşitli diller öğrendi. I. Dünya Savaşı sırasında Viyana savaş karargâhında arşiv memuru olarak çalıştı. Savaş sonrası Salzburg'a yerleşti. Burada yaşadığı yaklaşık yirmi yıl içinde en önemli eserlerini vererek edebiyatın doruğuna tırmandı ve Avrupa'nın en ünlü yazarlarından biri oldu. 1933'te Nazilerin yaktığı kitaplar arasında Zweig'in kitapları da vardı. 1934'te Gestapo evini basınca ülkesini terk etmek zorunda kaldı. Bir süre çeşitli ülkelerde yaşadıkdan sonra, konferanslar vermek üzere gittiği Brezilya'ya yerleşti. *Satranç* adlı yapıtını burada yazdı. Avrupa'nın eski günlere dönemeyeceğini düşündüğü için duyduğu üzüntü ve yaşamındaki düş kırıklıkları nedeniyle 22 Şubat 1942'de Rio de Janeiro'da, karısı ile birlikte yaşamına son verdi.

Yazar, *Olağanüstü Bir Gece* adlı kısa romanını 1922 yılında yayınladı.

STEFAN ZWEIG

OLAĞANÜSTÜ
BİR GECE

Türkçesi
Erol Erduran

Remzi Kitabevi

OLAĞANÜSTÜ BİR GECE / Stefan Zweig
Özgün adı: *Phantastische Nacht*

© Türkçe çeviri: Remzi Kitabevi, 2020

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Düzeltili: Öner Ciravođlu
Kapak resmi: Edouard Henri Leon Cortes
Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1958-3

BİRİNCİ BASIM: Temmuz 2020

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr
Baskı ve cilt: Güven Mücellit, Mahmutbey Mah. 2622. Sokak
Güven İş Merkezi No: 6 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 45003 / Tel (212) 445 0004

OLAĞANÜSTÜ
BİR GECE

Aşağıdaki notların yazılı olduğu sayfalar Avusturya İhtiyat Ordusu süvari alayında üsteğmen rütbesiyle savaşa katılan ve 1914 yılının sonbaharında Rava-Ruska Muharebesi'nde⁽¹⁾ yaşamını yitiren Baron Friedrich Michael von R... 'nin masasında, kapalı bir paket içinde bulundu. Ailesi notların başlığına bakıp, içeriğine hızlı bir göz attıktan sonra bunun akrabalarının yapmış olduğu bir edebi çalışma olduğunu düşünüp, incelemem için bana verdiler ve yayınlanmasında beni yetkili kıldılar. Bana gelince, ben hiçbir şekilde bu yazılı kâğıtları bir kurgu olarak görmedim; bunların ölen birinin başından geçenlerin, her ayrıntısıyla dürüstçe kaleme alınmış bir kaydı olduğu inancına vardım ve bu nedenle onun kendi iç dünyasını açığa vuruşunu hiçbir değişme ya da ekleme yapmadan sadece soyadını gizleyerek yayınlıyorum.

Bu sabah birdenbire, o olağanüstü gecede yaşadıklarımı baştan sona doğal akışında gözden geçirmek ve tüm olanları kendim için yazmak geldi aklıma. Ve her ne kadar ba-

(1) Rava-Ruska Muharebesi: I. Dünya Savaşı başlarında, 3-11 Eylül tarihleri arasında, Avusturya-Macaristan ile Rusya arasında yapılan ve Rusların karşı tarafı Karpat Dağları'na dek sürdüğü Galiçya Muharebelerinden biri. (ç.n.)

şımdan geçenlerin tuhaflığını yeterince anlatabileceğimden kuşkulu olsam da, aniden verdiğim o karardan bu yana, yaşadıklarımı sözcüklere dökmede anlaşılması güç bir istek duyuyorum. Bende ne sanatçı yeteneği denen şeyin zerresi var, ne de yazınsal tecrübe; Theresianum'daki⁽¹⁾ birkaç eğlendirici makale dışında yazı yazmayı da hiç denemiş değilim. Örneğin dış dünyada gerçekleşen olayların birbirini izleyişiyle, bunların iç dünyamıza yansımalarını öğrenmek için özel bir teknik olup olmadığını bile bilmiyorum. Ayrıca, bir anlam için her zaman doğru sözcüğü bulma ve bir sözcüğü her zaman doğru anlamda kullanma yeteneğimin olup olmadığını, gerçek öykü yazarlarının yapıtlarını okurken farkında olmadan hissettiğim o dengeye ulaşip ulaşamayacağımı da merak ediyorum. Ne var ki, bu satırları sadece kendimi tatmin etmek için yazıyorum ve kendime bile zar zor açıklayabildiğim şeylerin başkaları tarafından anlaşılır olmasını beklemiyorum. Bu satırlar, bana acı veren huzursuzluğunu sürekli canlı tutarak zihnimi devamlı meşgul eden bir olayı yazıya dökme; onunla yüzleşme, onu önüme koyup her yönden ele alma ve en nihayet üzerine bir sünger çekme girişimi sadece.

Hem işin aslını anlatamayacağımı hissettiğim için, hem de hiç beklenmedik bir şekilde gerçekleşen bir şeyin beni

(1) Theresianum: 1746'da Avusturya imparatoriçesi Maria Theresia tarafından kurulan ve yuvadan başlayarak lise sonuna kadar eğitim veren özel okul.

böylesine sarsmış ve allak bullak etmiş olmasından duyduğum utanç yüzünden, dostlarımdan hiçbirine bu olaydan söz etmedim. Aslında bütün bu olup bitenler küçük ve sıradan bir olaydan başka bir şey değil. Ama şimdi bunları bile yazarken, benim gibi deneyimsiz birinin, doğru anlam taşıyan, doğru etki yaratacak sözcükleri seçmesinin ne kadar zor olduğunu, en basit terimlerin bile ikili anlamlar taşıyabileceğini ve yanlış anlaşılabilceğini fark etmeye başlıyorum. Yaşadıklarımı ‘küçük bir olay’ olarak tanımlamamın amacı: hem olanların milletlerin ve insanların kaderini etkileyen dramatik olaylara oranla küçük olduğunu ifade etmeye çalışmam, hem de bütün bunlar altı saat gibi kısa bir süre içinde geçtiğinden, zaman açısından küçük olduğunu belirtmek istemem. Ne var ki—genel anlamda küçük, anlamsız, önemsiz olan—bu olay, o olağanüstü gecedен dört ay sonra bugün bile benim için çok şey ifade ediyor, hâlâ onun anısıyla yanıp tutuşuyor ve bunu dışa vurmamak için tüm zihinsel gücümü kullanıyorum. Bir bakıma yaşamımın dönüm noktası olan bu olayın tüm ayrıntılarını kendi kendime her gün her an tekrarlıyorum. Yaptığım ve söylediğim her şey ben fark etmeden o olay tarafından belirleniyor, düşüncelerim sadece bu olayın yaşamıma aniden girişini tekrar tekrar ele almakla ilgili ve böylece bu olanların gerçekten benim başımdan geçtiğini onaylamakla meşgul. On dakika önce kalemi elime aldığımda kesinlikle aklımdan geçmeyen şeyi şimdi birden fark ediyorum: yaşadıklarımı kaydetmenin nedeni bir

yandan onları güvenceye almak yani nesnel olarak önümde görmek, bir yandan da olanları zihinsel açıdan kavrayan onların tekrar tadını çıkarmak. Biraz önce söylediğim gibi, bunları yazarak kafamı meşgul eden bu olaya sünger çekmek istemiyorum; bu tamamen yanlış, tamamen gerçek dışı; tam tersine çok hızlı bir şekilde yaşadığım bu olayı daha da canlı hale getirmek ve tekrar tekrar sarılabilmek için, onu sıcak ve soluk alır halde yanımda tutmak istiyorum. O bunaltıcı öğleden sonrasının, o olağanüstü gecenin bir saniyesini bile unuturum diye en ufak bir kaygı duymuyorum; o süreçte ilerlediğim yolu adım adım izlemede bana yardımcı olması için, belleğimin herhangi bir işarete ya da dönüm noktasına ihtiyacı yok. Her an, gün içinde ya da gecenin ortasında, kendimi bir uyurgezer gibi onun büyüğü altına girmiş olarak buluyor ve her ayrıntıyı zayıf bir belleğin değil ancak bir yüreğin bilebileceği net ve berrak bir şekilde görüyorum. Bu kâğıda, o yemyeşil bahar manzarasındaki her bir yaprağı tek tek çizebilirim ve şimdi sonbaharda olmamıza karşın, kestane ağacı çiçeklerinin polen kokusuyla dolu ılık havayı hâlâ duyumsuyorum; dolayısıyla, eğer yaşadığım bu anları yeniden anlatıyorsam, bunu onları unutmamak için değil, onları tekrar hatırlamanın bana verdiği keyif için yapıyorum. Eğer şimdi, o gece yaşananların hepsini aynen olduğu gibi anlatacaksam, onları sırasıyla vermek için kendimi denetim altında tutmalıyım; çünkü ne zaman yaşadıklarımın ayrıntılarını düşünmeye başlasam duygularım coşkuyla dolup ta-

şıyor, neredeyse kendimden geçiyorum ve birbirleriyle karışıp karmakarışık olmamaları için anılarımı zapt etmem, onları kontrol altında tutmam gerekiyor. Ben, o 7 Haziran 1913 günü öğle saatlerinde bir fayton tuttum ve daha sonra yaşadıklarımı hiç unutmadım, hâlâ büyük bir heyecanla hatırlıyorum...

Bir sözcüğün, iki farklı anlama gelerek oluşturduğu anlam belirsizliğini endişeyle fark ettiğimden, bir kez daha ara vermem gerektiğini hissediyorum. Başımından geçenleri ilk kez tüm içeriğiyle anlatmaya başladığımda, yaşayan şeylerin durmadan değişen hallerini tek bir sözcükle ifade edebilmenin ne kadar güç olduğunu ancak şimdi fark ettim. Az önce, “Ben 7 Haziran 1913 günü öğle saatlerinde bir fayton tuttum” diye yazdım. Ama buradaki “ben” sözcüğüne tam olarak doğru diyemeyiz, çünkü o günden bu yana her ne kadar henüz dört ay geçmiş de olsa, her ne kadar eski “ben”in apartmanında oturuyor, onun masasında, onun kalemiyle, onun eliyle yazıyor da olsam, ben hiçbir şekilde o zamanki, yani 7 Haziran’daki “ben” değilim. Yaşadığım olaydan sonra, o zaman olduğum kişiden tamamen farklıyım, çünkü yaşadıklarımın ardından o “ben”i şimdi artık dışardan görüyorum, ona serinkanlı bir biçimde bir yabancı olarak bakıyorum ve onu iyi tanıdığım, temel karakterini de bildiğim bir oyun arkadaşı, bir dost, bir arkadaş olarak tanımlayabilirim; ama artık ben o adam değilim. Onunla bir zamanlar benim bir parçam olduğunu hiç düşünmeden konuşabilir, onu suçlayabilir ya da yargılayabilirim.

